

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2017. október 18.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma
(aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat,
- egy komplex feladat.

Az egyetemes és a magyar történelemre vonatkozó **feladatnak különböző** korszakokra kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **három** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mind a három megoldását ki kell javítani és azt a – jó választás szerinti – kettőt, illetve egyet kell figyelembe venni, mely(ek)ben magasabb (össz)pontszámot ért el;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13., a 16. és a 17. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani az összpontszámot és az osztószám **(2)** segítségével átszámítani vizsgaponttá. **A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni.**

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az *Eseményeket alakító tényezők...* és az *Ismeretszerzés, a források használata* szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az *Eseményeket alakító tényezők...* és az *Ismeretszerzés, a források használata* szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az *Eseményeket alakító tényezők...* és az *Ismeretszerzés, a források használata* szempontokra nem szerzett pontot.

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szempontozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). A komplex esszénél három vagy négy tér- és időbeli elemet kell pontozni (T1, T2, T3 és T4). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú és a komplex esszénél 2-2 pont adható.

A komplex feladatok közül az összehasonlító komplex esszénél 2-2 időbeli és térbeli elemért összesen 8 pont adható, a korszakokon átívelő komplex esszénél pedig a feladat témájától függően az időbeli **vagy** a térbeli elemekért 2-2, a másik elemért 2, azaz összesen 6 pont adható. A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (\checkmark Tidő, illetve \checkmark Tér), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szempontozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A **rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1)** 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (\checkmark), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A **hosszú és a komplex esszénél külön kell pontozni az ún. általános (K1) és a konkrét (K2) történelmi fogalmakat.** A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A **szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre** a rövid (**K2**) és a hosszú, illetve a komplex esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. A rövid és hosszú feladatoknál, illetve a korszakokon átívelő komplex esszénél egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan); az összehasonlító komplex esszé minden egyes elemzése háromelemű: a két összehasonlítandó forrás, illetve eseményeket alakító tényező kapcsán elvégzett rögzítésért 1-1 pont, a hozzájuk tartozó megállapításért pedig 2 (illetve 1) pont jár az alábbiak szerint:

A rövid, a hosszú és a korszakokon átívelő komplex esszéknél:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Az összehasonlító komplex esszéknél:

4 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, és hozzájuk kapcsolódó helyes megállapítást tett.
3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de nem tett helyes megállapítást, vagy ha csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan, vagy ha egyik forrásból sem rögzített tényt, de helyes megállapítást tett.

<p>1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és nem tett helyes megállapítást, vagy ha egyik forrásból sem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.</p>
--

<p>0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.</p>
--

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓F1 külön jelölve, ha a rögzítés és megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú, illetve komplex feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után összegezni kell a részpontszámokat, majd ezt a feladatonkénti összpontszámot az osztószám (2) segítségével át kell számítani vizsgaponttá. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni! A feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

Ha ez az összpontszám

- egész szám, akkor nincs teendő;
- törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

III. A feladatlapon összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért (adott esetben egész számra kerekített) pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Ókori Hellász (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

- a) Olümpia
- b) Kr. e. / i. e. 776
- c) 4 / négy
- d) 2.
- e) 2.
- f) 3.
- g) 1.
- h) 3.

2. Oszmán Birodalom (Összesen 4 pont.)

Állítás	1.	2.	3.	Egyik sem
a) Ez a város volt a birodalom uralkodó vallásának legszentebb helye.			X	
b) Ez a város három vallás szent helye is volt, melyek közül a legősibbnek a temploma teljes pompájában még a XVI–XVII. században is itt állt.				X
c) Ez a város az oszmán hódítás előtt és után is egyszerre számított világi és vallási, egyházi hatalmi központnak.	X			

(Elemenként 0,5 pont.)

- d) 1453 (0,5 pont)
- e) Az egész Európa / az egész keresztény világ feletti uralmat. / A pápáéval összemérhető hatalmat. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
- f) Velence nem akart kiszorulni a (levantei) kereskedelemről. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

3. Nagy Lajos (Összesen 4 pont.)

- a) 1222 (0,5 pont)
- b) ösiség (törvénye) *(Elfogadható még: háramlási jog.)* (0,5 pont)
- c) A nemesi birtokot el lehetett idegeníteni / el lehetett ajándékozni / végrendeletben másra lehetett hagyni. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
- d) ... mert az mindig a köznemesi család / nemzetség birtokában maradt. / az nem szállhatott a bárókra / az egyházra. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
- e) ... a kihalt nemesi családok / nemzetségek birtokai a királyra szálltak. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

4. Francia abszolutizmus (Összesen 4 pont.)

- a) merkantilizmus *(Elfogadható még: colbertizmus.)* (0,5 pont)
- b) védővámok / magas behozatali vámok; állami hitelek; kereskedőhajók védelme; folyók hajózhatóvá tétele / csatornaépítés; útépítés; infrastruktúrafejlesztés *(A pontosvesszővel elválasztott válaszlelemek közül bármelyik három, bármilyen sorrendben és más megfogalmazásban is elfogadható.)* (Elemenként 1 pont.)
- c) 2. (0,5 pont)

5. Bethlen Gábor (Összesen 4 pont.)

- a) Gyulafehérvár (0,5 pont)
 b) urbura / bányabér; exportmonopólium; kiviteli vámok; bányavárosok adója; bányászati monopóliumok (só, nemesfém) *(A pontosvesszővel elválasztott válaszlemek közül bármelyik kettő, bármilyen sorrendben és más megfogalmazásban is elfogadható.)* (Elemenként 1 pont.)
 c) 2. (0,5 pont)
 d) 3. (0,5 pont)
 e) 1. (0,5 pont)

6. Német egység (Összesen 4 pont.)

- a) Königrätz *(Elfogadható még: Sadowa)*, 1866. (Elemenként 0,5 pont.)
 b) 2., 3. (Elemenként 0,5 pont.)
 c) Oroszország (1 pont)
 d) Olaszország / Olasz Királyság (1 pont)

7. Jobbágykérdés (Összesen 7 pont.)

a)

1.	2.	3.	4.
B	D	C	A

(Helyes sorrend esetén 1 pont.)

- b) 3. (1 pont)
 c) jobbágyfelszabadítás / (kötelező / kényszerítő) örökváltság (1 pont)
 d) Aranybulla (1 pont)
 e) 1. C) 2. D) (Elemenként 0,5 pont.)
 f) A robot nem hatékony. / A bér munka hatékonyabb. (1 pont.) *(Tartalmilag hasonló, más helyes válasz is elfogadható.)*
 g) 1848. április 11. (1 pont)

8. Fasiszta Olaszország (Összesen 4 pont.)

- a) A fasiszta hatalomátvétel. / A „Marcia su Roma”. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható. A „forradalom” szót tartalmazó kifejezések nem fogadhatóak el válaszként.)* (1 pont)
 b) 1922 (1 pont)
 c) parlament / országgyűlés vagy képviselőház / a parlament alsóháza (1 pont)
 d) (a törvényhozásnak) felelős kormány (elve); népszuverenitás / népfelség (elve); hatalommegosztás / hatalmi ágak szétválasztása vagy a hatalmi ágak kölcsönös ellenőrzése. *(A pontosvesszővel elválasztott válaszok közül bármelyik kettő elfogadható. A helyes válaszok más sorrendben is elfogadhatóak.)* (Elemenként 0,5 pont, összesen 1 pont.)

9. Horthy-korszak gazdasága (Összesen 3 pont.)**a)** jóvátétel (*Elfogadható még: hadisarc.*) (0,5 pont)**b)** infláció (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, amennyiben az a pénz vásárlóértékének csökkenésére utal.*) (0,5 pont)**c)** (Magyar) Nemzeti Bank (1 pont)

Állítás	Forrás betűjele
d) Magyarország külpolitikai elszigeteltségének enyhülésével függött össze.	C
e) A határon túlra került magyarság sorsára utal.	D

(Elemenként 0,5 pont.)

10. ENSZ (Összesen 5 pont.)**a)** Főtitkár (0,5 pont)**b)** Közgyűlés (0,5 pont)**c)** Nemzetközi Bíróság (0,5 pont)**d)** Biztonsági Tanács (0,5 pont)**e)** Franciaország (0,5 pont)**f)** Kína / Kínai Népköztársaság (0,5 pont)**g)** Biztonsági Tanács (1 pont)**h)** Az USA és szövetségesei a Biztonsági Tanács hozzájárulása / nemzetközi felhatalmazás nélkül / az ENSZ alapokmányával ellentétesen terveznek / is hajlandók háborút indítani. (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*) (1 pont)**11. Rákosi-korszak (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)****a)** gazdasági önellátás / katonai erő növelése / munkásosztály növelése / szovjet minta másolása (*A felsoroltak közül bármely két válasz bármely sorrendben elfogadható, a válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.*)**b)** A tervgazdaság / a piaci viszonyok hiánya miatt (nincs a termékeknek valódi ára). (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*)**c)** Rákosit leváltották (a miniszterelnöki pozícióból). / Nagy Imre lett a miniszterelnök. (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*)**12. Nemzetiségek a mai Magyarországon (Összesen 3 pont.)**

Állítás	Igaz	Hamis
a) A valamely nemzetiséghez való tartozás kinyilvánítása népszámlálás esetén állampolgári kötelesség.		X
b) A népszámlálás során kettős etnikai kötődésről is lehet nyilatkozni.	X	
c) A kérdőív kizárólag a Magyarországon nemzetiségként elismert csoportokat sorolja fel válaszlehetőségként.		X
d) Aki valamely nemzetiséghez tartozónak vallja magát, az köteles az adott nemzetiség nyelvét anyanyelvként megjelölni.		X

(Elemenként 0,5 pont.)

e) cigány / cigányok / roma / romák (1 pont)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Nemesfém beáramlása Európába (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően a nemesfém beáramlásának gazdasági hatásait és az európai munkamegosztás alakulását elemzi a XVI. században. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a nemesfém beáramlása Európába Amerika felfedezése (1492) után kezdődött, és utal arra, hogy a nyugat-, illetve a kelet-közép-európai gazdaság fejlődése eltért egymástól.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. gyarmat, világkereskedelem, kapitalizmus / tőkés gazdaság, manufaktúra.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a grafikon egy lényegi elemét (pl. nőttek az árak, a mezőgazdasági árak növekedése meghaladta az iparcikkekét), és tesz egy érdemi megállapítást ennek háttérére vonatkozóan (pl. az árnövekedés fő oka a beáramló nemesfém / árforradalom alakult ki, a nemesfém spanyol / amerikai gyarmatokról származott, az élelmiszerhiány a század során nem enyhült, az élelmiszerhiányt a vetésforgó és az új növények meghonosítása / az európai munkamegosztás oldotta meg, a magas mezőgazdasági árak ösztönözték a mezőgazdasági termelést).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. Lengyelországnak / a lengyel földesuraknak jelentős bevételük volt a gabonaexportból, holland kereskedők végezték a lengyel gabonaexportot), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Nyugat-Európában a növekvő városi lakosság élelmiszerigénye megnőtt, ezzel összefüggésben a jobbágyokat röghöz kötötték / nőttek a jobbágyi terhek, Kelet-Közép-Európában a feudális jelleg megmaradt, a Hanza-kereskedelem bővülését eredményezte).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy (Nyugat-Európában) létrejöttek a manufaktúrák / kibontakozott a tőkés gazdaság, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. bevezették a munkamegosztást, a mezőgazdaságban felszabadult munkaerő bémunkásként áramlott az új típusú üzemekbe, olcsó tömegtermékek gyártását tették lehetővé, az olcsó ipari termékek iránt is fokozódott az igény) <i>vagy</i> megmagyarázza a tőkés gazdaság fogalmát.	0–3
	E2 Rögzíti (Nyugat-)Európa szerepét a világkereskedelemben (pl. a gyarmatosítás innen indult ki, a világkereskedelmet Európa uralta, a nemesfém elosztása / felhasználása itt történt, a Távol-Kelet elsősorban luxuscikket exportált Európába), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. leginkább iparcikkeket exportáltak, nyersanyagokat importáltak, kialakult a kontinentális munkamegosztás, a luxuscikkekért továbbra is nemesfémrel kellett fizetni, a nemesfém révén minden kontinens között gazdasági kapcsolat alakult ki).	0–3

<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>	
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	10

14. Amerikai–vietnámi háború (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően az amerikai–vietnámi háborút és következményeit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a vietnámi háború az 1960-as, '70-es években / 1964–1973 között zajlott. Rögzíti, hogy a háború során Észak- és Dél-Vietnám harcolt egymással.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. harmadik világ, szuperhatalom, hidegháború, kommunizmus.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás lényegét (pl. Kennedy szerint az amerikai csapatoknak Vietnámban kell maradniuk, az amerikaiak a kommunista / kínai befolyás növekedésétől tartottak), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a Truman-elv / dominóelv / feltartóztatási politika értelmében lépett fel az Egyesült Államok, a hidegháború jellemzője volt a szuperhatalmak beavatkozása egy regionális válságba, az északiakat a szovjetek, illetve a délieket az amerikaiak támogatták a háborúban).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. az amerikai közvélemény ellenezte a háborút, a háború súlyos amerikai veszteségekkel járt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a világ közvéleménye is elítélte az amerikai beavatkozást, a sajtó híradásai gyengítették a háborús hangulatot, rendszeressé váltak a háborúellenes tüntetések, a háborúellenesség az diáklázadások összetartó ereje lett, a közvélemény nyomása hozzájárult a háború befejezéséhez).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzít egy lényegi tény a vietnámi háború kitörésére / menetére vonatkozóan (pl. a korábbi genfi egyezmény nem valósult meg, az északi kommunisták megtámadták a déli országrészt, az északi csapatok amerikai hajókat is megtámadtak), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az amerikai hadsereg nyíltan beavatkozott a déliek oldalán, az északiakat a szovjetek támogatták, a háború hatalmas veszteségekkel járt, az amerikai csapatok nem tudtak igazi győzelmeket aratni / az északiak gerillataktikája sikeres volt).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a vietnámi háború az északiak / kommunisták győzelmével ért véget, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az amerikai csapatokat ki kellett vonni Dél-Vietnámból, az amerikaiak távozása után egész Vietnám kommunista országgá vált, a két pólusú világban a szovjet tömbhöz csatlakozott, az amerikai vereségek enyhülést eredményeztek a	0–3

	hidegháborúban, az amerikai vereségek hozzájárultak a hippi mozgalmak kialakulásához).	
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

15. Rákóczi-szabadságharc (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően a szabadságharc katonai vereségét befolyásoló tényezőket, valamint a szatmári békét mutatja be és veti össze a Rákóczi-szabadságharc céljaival. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy a Rákóczi–szabadságharcra 1703–11 között került sor.	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. a szabadságharc kiinduló területe Északkelet–Magyarország / Kárpátalja / Hegyalja, Erdély diplomáciai jelentősége, Oroszország lekötöttsége a Baltikumban, a spanyol örökség tartományai).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. béke, császár, rendek, jobbágy.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. kuruc, rendi kiváltságok, protestáns, (rendi) országgyűlés.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy Rákóczi elutasította a jobbágyok felszabadítását, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. emiatt a jobbágyság egy része elfordult a szabadságharctól, a szabadságharc alapvetően rendi mozgalom maradt, a jobbágykérdés a szabadságharc folyamán visszatérő probléma maradt).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy az ónodi országgyűlésen a nemesi adózás / a közteherviselés elrendelésével próbálták biztosítani a szabadságharc pénzügyi hátterét, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez egy rendi kiváltság sérelmét jelentette, elidegenítette a nemesség egy részét, az országgyűlésen erőszakot alkalmaztak, a szabadságharc állandó pénzügyi gondokkal küzdött, a kibocsátott rézpénz inflálódott).	0–3
	F3 Rögzít egy lényeges tény a térkép alapján (pl. a Habsburgok részt vettek a spanyol örökösödési háborúban, a Habsburgok fő ellenfele Franciaország volt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Rákóczi-szabadságharc kimenetele a francia sikerektől függött, a francia vereségek után a Rákóczi-szabadságharc katonailag elbukott).	0–3
	F4 Rögzít egy lényeges tényt a szerződés alapján (pl. Rákóczi oroszbarát jelölt volt a lengyel trónra, Rákóczi orosz támogatást akart szerezni a Habsburgok ellen), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Oroszország nem tudott tényleges segítséget	0–3

	nyújtani, az orosz szövetség ügyében volt távol Rákóczi a fegyverletételkor).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti a kuruc hadsereg valamely lényegi jellemzőjét (pl. gerincét a vitézlő rend adta, főleg könnyűlovasokból állt, létszáma nagyon hullámzó volt, szervezete / felszerelése elmaradt a nyugati seregekhez képest), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. nem volt alkalmas nyílt csaták megnyerésére / várak megostromlására, alulmaradt a kisebb létszámú császári seregekkel szemben, fenntartása így is megoldhatatlan pénzügyi nehézséget okozott).	0–3
	E2 Rögzíti a béke egy főbb tartalmi elemét (pl. ígéret az országgyűlés összehívására, a rendi kormányzás és a protestáns vallásgyakorlás szabadságának helyreállítása, az Újszerzeményi Bizottság megszüntetése), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel helyreállt a rendi dualizmus, biztosította a birodalmon belüli rendi önállóságot, ezzel a szabadságharcot kiváltó sérelmek részben orvosoltattak).	0–3
	E3 Rögzít egy meg nem valósult követelést (pl. szabad királyválasztás, ellenállási záradék helyreállítása), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Habsburgok a birodalmi egységet mindenáron fenn akarták tartani, az erőviszonyok a dinasztia javára tolódtak el).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

16. Budapest világvárossá válása**(hosszú)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően Budapest világvárossá válásának fő összetevőit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a dualizmus korának időbeli határait (1867–1918) <i>vagy</i> Budapest születésének évszámát (1873).	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. Budapest az ország gazdasági / politikai / kulturális központja volt, új városrészek épültek ki, a vasúthálózat Budapest központú volt).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. népeśsnővekedés, gyár, középítkezés, infrastruktúra.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. ipari forradalom, tömegközlekedés, tömegkultúra, millennium.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
	F1 Rögzíti, hogy Budapest népessége jelentősen nőtt / gyorsabb ütemben nőtt, mint az országé, és tesz egy érdemi megállapítást erre	0–3

Ismeretszerzés, a források használata	vonatkozóan (pl. a korszakra jellemző a városiasodás, a munkalehetőségek sokakat vidékről a fővárosba vonzottak, Budapest Európa legnépesebb városai közé került a korszak végére).	
	F2 Rögzít egy lényeges tény a térképvázlat alapján (pl. nőtt a város területe, Pest területe nőtt a leggyorsabban, új városrészek épültek ki, megindult a tömegközlekedés), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. egyesítették Pestet, Budát és Óbudát; jelentős építkezések zajlottak, főként munkás- / kispolgárok lakta negyedek / gyárnegyedek épültek, a növekvő terület tette szükségessé a városon belüli közlekedés fejlesztését, összekötötték a várost a környező településekkel).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás lényegét (pl. a millenniumi ünnepek kapcsán építkezések zajlottak, kiépült a Hősök tere), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a millennium nagymértékben hozzájárult a városfejlődéshez, az ünnepek nagy tömeget vonzottak a városba, Párizs mintául szolgált, versengés folyt Béccsel) <i>vagy</i> megemlíti konkrét építkezéseket.	0–3
	F4 Rögzít egy lényeges tény a plakát alapján (pl. megjelentek az első mozik, megjelentek a reklámplakátok), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. létrejött a tömegkultúra, a technikai fejlődés tette lehetővé, modern művészeti ágak / stílusok alakultak ki).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma- központú gondolkodás	E1 Rögzít egy tény Budapest gazdasági fejlődésére vonatkozóan (pl. nőtt a vállalkozások / gyárak / pénzintézetek száma), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Budapest az ország gazdasági / pénzügyi központja volt, a feldolgozóipar központja volt, a fejlődés hátterében az ipari forradalom / a piacgazdaság kibontakozása állt).	0–3
	E2 Rögzít egy tény az építkezésekre vonatkozóan (pl. bérházak épültek, nőtt a lakóépületek száma, középítkezések zajlottak), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez összefüggött a népesség növekedésével, kormányzati épületek / kulturális intézmények épültek, a historizáló stílusok / eklektika, később a szecesszió volt jellemző, tudatos városfejlesztés zajlott, a középítkezéseket a Fővárosi Közmunkák Tanácsa felügyelte) <i>vagy</i> felsorol legalább hármat a korszakban épült középületek közül (pl. Parlament, Opera, Vígszínház, Halászbástya).	0–3
	E3 Rögzít egy lényeges tény az infrastruktúra fejlődésére vonatkozóan (pl. csatornázás zajlott, hidak épültek, megindult a villamosközlekedés / buszközlekedés, megindult a telefonhálózat kiépítése), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a középítkezések jelentős munkaerőt vonzottak vidékről, komfortosabbá vált a lakások egy része, felgyorsult a városon belüli közlekedés, fejlődött a hírközlés).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

17. Magyarország külpolitikája (komplex – korszakokon átívelő)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően a magyar külpolitikai törekvéseket mutatja be a megadott szempontok alapján. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít legalább egy lényegi időbeli elemet a Horthy-korszak előtti időszakból (pl. 1918. október 31.: az őszirózsás forradalom, 1918. november 3.: a padovai fegyverszünet, 1919. március 21. – augusztus 1.: a Tanácsköztársaság Magyarországon).	0–2
	T2 Rögzíti a trianoni békeszerződés idejét (1920. június 4.), és még egy a témához kapcsolódó időbeli elemet a Horthy-korszakból (pl. 1938. november 2. az első bécsi döntés, 1939. március Kárpátalja visszacsatolása).	0–2
	T3 Rögzít legalább két lényegi térbeli elemet (pl. trianoni Magyarország, Felvidék, Kárpátalja, Erdély, Délvidék, Vörös Hadsereg hadjáratainak irányai).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. béke, háború, revízió, propaganda.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. őszirózsás forradalom, tanácsköztársaság, győri program, első bécsi döntés.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. a háború után Károlyi Mihály a megbékélést kereste az antanttal, bízott Wilson amerikai elnök ígéreteiben / 14 pontjának megvalósulásában, igazságos békében reménykedett), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Károlyi – eleinte – nem támogatta a katonai fellépést, a 14 pont nem valósult meg, az antant erői nem tartották be a Károlynak tett ígéreteiket, az etnikai elvet / a népek önrendelkezési jogát figyelmen kívül hagyták).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Magyarország kormányának békekonferenciára történő meghívásával kecsegtették Kun Bélát, az antanthatalmak fegyverszüneti vonalakat jelöltek ki, Magyarország jelentős része idegen megszállás alatt állt, a felvidéki területek feladására / Csehszlovákia elleni háború befejezésére szólította fel a magyar vezetést), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az antanthatalmak nem ismerték el a tanácskormányt / a békekonferenciára történő meghívás a tanácskormány elismerését jelentette volna, a Vörös Hadsereg visszavonása ellenére a románok a Tiszántúlon maradtak, a jegyzék elfogadása a Vörös Hadsereg szétesését eredményezte, az antant akadályozni akarta a Tanácsköztársaság megerősödését).	0–3
	F3 Rögzíti a plakát egy lényegi elemét (pl. a trianoni béke igazságtalanságát hirdeti, vallási és nemzeti jelképeket használ mondanivalója kifejezésére, a trianoni békét Jézus kivégzéséhez / a revíziót Jézus feltámadásához hasonlítja), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Horthy-rendszer propagandával ellensúlyozta a békediktátum aláírását, az 1920-as években a revíziós törekvések békés jelleget öltöttek, a magyar társadalom	0–3

	<p>egyértéktett a revízióval, a keresztény-nemzeti ideológia hatotta át a revíziós propagandát is, a propaganda a belpolitikai gondokról terelte el a figyelmet).</p>	
	<p>F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a hadsereg fejlesztésével kapcsolatban átfogó reformban gondolkodtak, egymilliárd pengőt kívántak a modernizációra fordítani), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a programmal Magyarország megszegte a trianoni békeszerződést, a revíziós törekvések megvalósítása érdekében fejlesztették a hadsereget, a német politika ösztönözte a magyar haderő fejlesztését, a program a német diplomácia támogatásával indulhatott el, később / a bledi konferencián a kisantant országai elismerték a magyar fegyverkezés jogosságát).</p>	0–3
	<p>F5 Rögzíti a táblázat egy lényegi elemét (pl. a Felvidék és Kárpátalja visszacsatolását, a Felvidék esetében etnikai érvek szóltak a revízió mellett, Kárpátalja esetén az etnikai összetétel nem indokolta a revíziót, Csehszlovákia szétesésének része volt a magyar revízió is), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az első bécsi döntés következménye volt a sikeres revízió, a német külpolitikai elköteleződés tovább erősödött, a nyugati hatalmak is elfogadták a felvidéki revíziót, Kárpátalja elfoglalása katonai agresszió volt, a korábbi olaszorientációt végleg a német váltotta fel, az ország külpolitikai mozgásteret minimálisra szűkült).</p>	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	<p>E1 Rögzíti, hogy Magyarország elvesztette az első világháborút, és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. a Károlyi-kormányzat egyes intézkedései előidéztek a hadsereg felbomlását / nehezzé tették a katonai védekezést, az új utódállamok támadásai hozzájárultak a történelmi Magyarország széteséséhez, a Vix-jegyzék hozzájárult Károlyi rendszerének bukásához).</p>	0–3
	<p>E2 Rögzít egy lényeges tény a tanácskormány és az antant hatalmak viszonyára vonatkozóan (pl. Magyarország nem küldhetett képviselőket a békekonferenciára, az antanthatalmak fegyverszüneti vonalakat jelöltek ki, a tanácskormány hatalomra jutása után közvetlenül elutasította az antant fegyverszüneti ajánlatát, a Tanácsköztársaság fegyverrel harcolt a csehszlovákok és a románok ellen is), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az antanthatalmak nem ismerték el a tanácskormányt, támogatták a szomszédos államok területi követeléseit, a tanácskormány bízott az orosz segítségben / a világforradalomban, a Vörös Hadsereg veresége a kommunista diktatúra végét jelentette).</p>	0–3
	<p>E3 Rögzíti, hogy a trianoni békeszerződésben az ország elvesztette területének és lakosságának nagy részét, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a zömében nemzetiségi lakta területek az utódállamokhoz kerültek, de a magyarság egyharmada is idegen fennhatóság alá került, sok magyar menekült a trianoni ország területére, a határon túli magyarság másodrangú állampolgár lett).</p>	0–3
	<p>E4 Rögzít egy tény Magyarországon politikai elszigetelődésével kapcsolatban az 1920-as években (pl. vesztes államként a győztesek katonai, gazdasági ellenőrzése alá került; a szomszédos államokból létrejött a magyarellenes kisantant, nem maradtak szövetségesei a</p>	0–3

	háború után), és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. a revíziós törekvések visszafogása / Bethlen szélsőségektől mentes politikája segített kitörni az elszigeteltségből, az olaszokkal kötött örökbarátsági szerződés volt az első lépés, Nagy-Britannia szimpátiával fordult az ország felé, az ország gazdasági megerősödése elősegítette a bátrabb külpolitikát).	
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

18. A kereszténység és az iszlám fő tanai (komplex – összehasonlító)

Szemponatok	Műveletek tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően a kereszténységet és az iszlám vallást hasonlítja össze a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy a kereszténység a Kr. u. I. században keletkezett / Jézus születése időszámításunk kezdete.	0–2
	T2 Rögzíti, hogy az iszlám időszámítás Mohamed futásával (622) kezdődött / az iszlám a VII. században alakult ki.	0–2
	T3 Rögzít a kereszténységgel kapcsolatban legalább két térbeli elemet (pl. Jeruzsálemből indult ki, Palesztina volt a kereszténység bölcsője, a Római Birodalom keleti területein terjedt el, ismeri Pál apostol térítő útjait, később Róma lett a pápák központja, a keleti egyház központja Konstantinápoly).	0–2
	T4 Rögzít az iszlámmal kapcsolatban legalább két térbeli elemet (pl. Mekka a vallás legszentebb városa, Jeruzsálemben található a Sziklamecset, Mohamed Medinába menekült, a vallás először az Arab-félszigeten terjedt el, az iszlám rövid idő alatt elérte Európát is).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. egyház, egyistenhit, iszlám, kereszténység.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. apostol, próféta, Korán, Biblia.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a szöveg lényegét (pl. december 25. a Napisten ünnepe volt, a keresztények részt vettek pogány ünnepeken, Jézus születésének ünnepét a Napisten ünnepének időpontjára helyezték), rögzíti a kép lényegét (pl. Mohamed helyezte el a szentélybe a Kába követ, Mohamed zarándoklatot végzett a Kábánál), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a keresztény és a muszlim egyház átalakította / új tartalommal töltötte meg a pogány ünnepeket, az átalakított pogány kultuszok átvétele felgyorsította a vallások terjedését, mindkét esemény a két vallás fontos ünnepévé vált).	0–4

	<p>F2 Rögzíti a Jézus tanításának valamely elemét (pl. központi eleme a szeretet és a megbocsátás, a tanítás a zsidó vallás parancsaira épül), rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. Allah a prófétákon keresztül került kapcsolatba az emberekkel, elfogadja a bibliai prófétákat, Jézust is prófétának tartja, csak Allahot fogadja el istennek), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét vallás a zsidó vallást tekintette egyik előzményének; Jézus a zsidó vallást, Mohamed a zsidó és a keresztény vallást is átértelmezte; mindkét vallás kinyilatkoztatott vallásnak tartja magát).</p>	0–4
	<p>F3 Rögzíti a kép lényegét (pl. Jézus Isten fia, megjelenik benne a Szentháromság, Jézus is megkeresztelkedett), rögzíti a szöveg lényegét (pl. Mohamed az utolsó próféta, Jézust csak küldöttnek tartja, Máriát tisztelet övezi, elutasítja a Szentháromság tanát), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a keresztények Jézust istennek tartják, a keresztények számára a Messiás zárta a prófétákat, a kereszténység is egyistenhívő; értelmezi a Szentháromságot).</p>	0–4
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	<p>E1 Rögzíti a kereszténység egy alapvető hittételét / tanítását (pl. szeretet Isten és az embertársak iránt, hit az üdvözülésben, bűnbocsánat / megbocsátás), rögzít az iszlám hívőkre vonatkozó öt parancsolat közül legalább hármat (Allahban való hit, napi ötszöri ima, alamizna, böjt, zarándoklat Mekkába), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét vallás fontosnak tartotta a szegények gyámolítását / a böjtöt, a kereszténység a hit megélését a formai előírások elé helyezi, az iszlámnak nincsenek bonyolult hittételei, a két vallás előírásai sok tekintetben hasonlóak).</p>	0–4
	<p>E2 Rögzíti, hogy a kereszténység szent könyve a Biblia, rögzíti, hogy az iszlám vallás szent könyve a Korán, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a szent könyvekben az isteni kinyilatkoztatások jelennek meg, az iszlám a Bibliát elfogadja szent könyvnek, a Koránt Mohamed tanítványai, az Újszövetséget Jézus tanítványai / az apostolok írták le, az iszlámban a Korán inkább a jog, míg kereszténységben a Biblia a teológia alapja).</p>	0–4
	<p>E3 Rögzíti a kereszténység valamely társadalmi tanítását (pl. a kereszténység Isten előtti egyenlőséget hirdetett, a zsidó és a pogány szokások eltörlését ígérte, a hívő az egyház közösségén keresztül juthat el az örök életre, cél volt a hit békés terjesztése, a korai keresztény közösségek vagyonszövetségek voltak), rögzíti, hogy a vallási parancsok már Mohamed életében összekapcsolódtak társadalmi, politikai célokkal (pl. vallási közösség a vérségi / törzsi kötelékek helyett, a hívők egyenlőségén alapuló társadalmi rend kialakítása, előírás volt a hit terjesztése a szent háború – dzsihád – útján is), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét vallás kezdetben a szegények között terjedt, mindkét vallást a kialakulásakor üldözték, a kereszténység a tanai miatt, míg az iszlám a mindennapi életben is könnyen betartható előírásai miatt terjedt, a kereszténység csak a IV. századtól kapott állami támogatást, míg az iszlám valláson alapuló társadalmi és államrend is a hiterjesztést szolgálta, az iszlám türelmesebb volt más</p>	0–4

	vallásokkal szemben, mindkét vallás a gyors terjeszkedés következtében több irányzatra bomlott).	
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–4
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

A feladatlapon szereplő források (szöveg, kép, táblázat, grafikon) lelőhelyei:

1. feladat: en.wikipedia.org

2. feladat: www.medievalists.net, en.wikipedia.org

6. feladat: mozaweb.hu

16. feladat: http://www.slideserve.com, http://artificium-artis.blogspot.hu